

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ
І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАЙЧЫНІКАМІ

№ 9 (694)

Студзень 1963 г.

Год выдання 9-ы

А Д К Р Ы Ц Ц І

Джона ГАРЫСА

Серыя артыкулаў у газеце «Хатчынсон ньюс» (Канзас, ЗША)

У газеце «Хатчынсон ньюс», якая выходзіць у амерыканскім горадзе Канзасе, з'явілася серыя артыкулаў аб Савецкім Саюзе. Яе аўтарам з'яўляецца Джон Гарыс, які летам мінулага года наведаў нашу краіну ў складзе дэлегацыі амерыканскіх газетных рэдактараў. Яго ўражанні і вывады апублікаваны ў якасці спецыяльнага дадатку да гэтай газеты пад загалоўкам: «Даклад аб Расіі».

Бясспрэчна, пан Гарыс глядзеў на савецкую рэчаіснасць вачыма чалавека, мала з ёй знаёмага. Многія рэчы, якія здаюцца савецкаму чалавеку зусім зразумелымі, ён літаральна адкрываў нова, не ўсё змог зразумець правільна, таму што прывык да іншых мерак — мерак буржуазнага свету. Многае прывяло яго ў здзіўленне.

«Мне крыху шкада, што я наведаў Крэмль. Уяўленне, якое складалася ў маім мазгу, было вельмі зручным, а цяпер яно адразу знікла. Старажытныя сцены Крэмля, складзеныя з чырвонай цэглы, выглядаюць хутчэй прывабна і не наводзяць на думку аб крэпасных бастыёнах. Унутры Крэмля я ўбачыў толькі парк для прагулак, акаймаваны прыгожымі будынкамі. Тысячы экскурсантаў праходзяць штодзённа па яго тэрыторыі, суправаджаемыя гідамі не для кантролю, а для таго, каб даваць тлумачэнні. Я не бачыў ні аднаго салдата, апроча тых, што з'явіліся сюды на экскурсію».

Моцнае ўражанне зрабіла на

Гарыса відовішча начной Масквы:

«Перад намі з мора святла ўзнімаліся тры групы высотных будынкаў. Яны нібы ўвасаблялі імкненне чалавека ў неба. Калі царкоўныя шпілі гаварылі аб тым, што чалавек працягвае свае рукі да духоўных нябёс, то шпілі, узведзеныя савецкімі людзьмі, накіроўваюцца да зорак. Дакладней кажучы, да чырвонай зоркі камунізму».

А вось што расказвае амерыканец аб наведванні Тбілісі:

«Дзесяцімінутнага знаходжання ў Тбілісі дастаткова, каб пераканацца ў тым, што мы, амерыканцы, дапускаем грубую памылку, кажучы аб Расіі, як аб усім Савецкім Саюзе. СССР — гэта не федэрацыя штатаў, нахшталь нашых. Гэта саюз нацый, якія моцна адрозніваюцца адна ад адной і па абліччы іх прадстаўнікоў, і па мове, і па звычаям. Узбекі, якіх мы бачылі ў Ташкенце, не больш падобныя на грузін, чым іспанцы на швейцарцаў...»

У раздзеле, прысвечаным адпачынку савецкіх людзей, Джон Гарыс піша:

«Калі б Сочи былі размешчаны дзе-небудзь у Злучаных Штатах, у месцы з такім жа спрыяльным кліматам, «вярхушка» нашага грамадства плаціла б вялікія грошы за магчымасць правесці тут адзін-два тыдні. Сочи прадастаўляюцца амаль выключна ў распараджэнне працоўных — «вярхушкі» савецкага грамадства. Яны прыязджаюць сюды ў велізарнай колькасці — па аднаму, сем'ямі або групамі — для адпачынку, які працягваецца

месяц або нават больш. Савецкія санаторыі — тып установы, зусім невядомы ў нас. Напэўна, сотні іх раскіданы па ўсяму Савецкаму Саюзу ў раёнах са спрыяльным кліматам».

Амерыканскі журналіст параўноўвае становішча жанчын у СССР і ЗША:

«У адрозненне ад нас, у Савецкім Саюзе жанчына набыла поўную свабоду і дабілася сапраўднага раўнапраўя».

А вось што ён піша аб свабодзе веравання ў СССР:

«Да тых нямногіх, хто яшчэ ходзіць маліцца, савецкія людзі адносяцца са спагадлівай цярымасцю і не ўмешваюцца ў грамадскім або ў прыватным парадку ў адпраўленне рытуалаў і абрадаў. Яны лічаць, што іх краіна вышла з рэлігійнага веку дакладна так, як яна вышла некалі з пачорнага веку. На людзей, якія вераць у бога, яны глядзяць з жалем, як мы на чалавека, які сцвярджае, што зямля плоская».

Няма патрэбы гаварыць, што пан Гарыс многае ў Савецкім Саюзе ўспрыняў крытычна, не ўсё яму спадабалася. Аднак ён здолеў разгледзець галоўнае:

«Было б небяспечна вельмі канцэнтравана ўвагу на недахопах, рызыкуючы не ўбачыць дасягненняў. За пасляваенныя гады гэта краіна дабілася намнога большага матэрыяльнага прагрэсу, чым наша краіна, хоць ім давалася пачынаць з больш нізкага ўзроўню і ліквідаваць разбурэнні, прычыненыя вайной».

*

І ўсё ж паездка ў Савецкі Саюз зрабіла на яго «прыгнітаючае ўражанне». У чым жа справа! Аказваецца, поспехі Савецкай краіны і камуністычныя адносіны савецкіх людзей да працы выклікаюць трывогу ў пана Гарыса — чалавека, адданага буржуазнаму свету. У заключэнне свайго даклада ён робіць наступныя вывады:

«Колькі б вы ні супраціўляліся такому вываду, той, хто ўбачыў ўсё гэта сваімі вачыма, разумее, што Савецкі Саюз дабіўся сапраўднага поспеху. Іменна ў гэтым і тоіцца каму-

ністычная пагроза, якую так няправільна разумеюць у нас у краіне. Рэальная пагроза ад гэтай сістэмы свету, якім мы хацелі б яго бачыць, тоіцца не ў ядзернай зброі, глабальных ракетах, Чырвонай Арміі і нават — насуперак сцверджанням бэрчыстаў — не ў падрыўной дзейнасці. Пагроза тоіцца ў пераканальнай сіле таго прыкладу, які ўяўляе Савецкі Саюз для велізарных тэрыторый у Азіі, Афрыцы і Лацінскай Амерыцы, дзе да гэтага часу жыве асноўная маса насельніцтва зямнога шара».

(АДН).

230.000.000 КІЛАМЕТРАУ ПРОЙДЗЕНА!

«Марс - 1» працягвае шлях

Каля трох месяцаў працягваецца палёт аўтаматычнай міжпланетнай станцыі «Марс-1» да планеты Марс. За гэты час станцыя ў сваім руху вакол Сонца прайшла адлегласць каля 230 мільёнаў кіламетраў і ўдалілася ад зямлі на 43 мільёна кіламетраў.

Хуткасць удалення станцыі «Марс-1» ад Зямлі пастаянна ўзрастае. Калі пры выхадзе станцыі са сферы дзеяння Зямлі хуткасць удалення станцыі складала каля 4 кіламетраў у секунду, то ў сучасны момант яна роўная 10,2 кіламетра ў секунду. Гэта тлумачыцца тым, што Зямля і станцыя «Марс-1», рухаючыся па сваіх арбітах, значна разыйшліся, і ўжо істотна адбываецца розніца ў напрамках хуткасцей іх руху адносна Сонца.

Са станцыяй падтрымліваецца рэгулярная і ўстойлівая радыёсувязь. З пачатку палёту са станцыяй «Марс-1» было перададзена на борт больш 1000 каманд. З дапамогай радыётэлеметрычнай сістэмы атрыманы вялікі аб'ём навукова-тэхнічнай інфармацыі.

Папярэднія даныя гэтых даследаванняў могуць быць паведамлены ўжо ў сучасны момант. У прыватнасці, выяўлена, што інтэнсіўнасць касмічных прамянняў у міжпланетнай прасторы ўзрастае на некалькі дзесяткаў працэнтаў у параўнанні з вымярэннямі, выкананымі ў 1959 годзе савецкімі касмічнымі ракетамі. Гэта абумоўліваецца меншай сонечнай актыўнасцю ў сучасны перыяд.

Зноў пацверджана існаванне адкрытага савецкімі вучонымі самага знешняга пояса заражаных часцінак. Адзначана, што ў гэтым поясе агульны лік часцінак, захопленых геамагнітным полем, і іх канцэнтрацыя значна большыя, чым у радыяцыйных паясах, размешчаных больш блізка да Зямлі.

Уся атрыманая з борта станцыі «Марс-1» навуковая інфармацыя ў сучасны момант апрацоўваецца і дасканала вывучаецца.

У пятым годзе сямігодні калектыву «Гомсельмаша» выпусціць 38 тысяч кукуруза- і сіласаборачных камбайнаў. Гэта на 3 тысячы машын больш, чым было выраблена ў 1962 годзе. На здымках: 1. На галоўным канвееры завода. 2. Слесары-зборшчыкі (злева направа) Н. Зенкін, В. Дзімітравіч, М. Палякоў, І. Барсук. Фота Ч. Мезіна. Фотакроніка БЕЛТА.

ПАЛІТЫКА

◆ Надзвычайны і паўнамоцны Пасол Злучаных Штатаў Амерыкі ў Савецкім Саюзе Фой Д. Колер нанёс у Крамлі візіт Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжневу. Пасла суправаджалі савецкі пасольства Р. Т. Дэвіс. У час сустрэчы паміж Л. І. Брэжневым і Ф. Д. Колерам адбылася гутарка.

◆ У Вашынгтоне адбылася шостая сустрэча пастаяннага прадстаўніка СССР у ААН Н. Т. Федарэнкі і кіраўніка савецкай дэлегацыі ў Камітэце 18 краін па разбраенню С. К. Царалкіна з дырэктарам агенцтва ЗША па разбраенню і кантролю за ўзбраеннямі У. Фостэрам і намеснікам прадстаўніка ЗША ў Камітэце 18 краін па разбраенню Ч. Стэле. Сустрэча была прысвечана пытанню аб спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі.

◆ Кіраўнік паўстанцаў Паўночнага Барнео (Калімантан) лідэр народнай партыі Бруней Азахары заявіў, што паўстанцы будуць працягваць барацьбу за незалежнасць Паўночнага Барнео да поўнай перамогі. «Барацьба не закончана, барацьба працягваецца», — заявіў Азахары.

◆ «Нягледзячы на тое, што войскі ААН закончылі ваенны дзейні ў Катанзе, факты сведчаць аб тым, што ААН не выканала сваёй палітычнай місіі», — піша ў артыкуле, прысвечаным дзейнасці ААН у Конга, катрская газета «Аль-Маса». Адзначыўшы, што прамым абавязкам ААН з'яўляецца адданне пад суд забойцаў Патрыса Лумумбы і сярод іх — Чомбе, «Аль-Маса» падкрэслівае ў заключэнне, што, пакуль Чомбе знаходзіцца ва ўладзе, адзінства Конга па-ранейшаму будзе паражэнь раскол.

◆ За 11 месяцаў 1962 года паўднёва-в'етнамскія патрыёты забілі, паранілі і ўзялі ў палон больш за 36 000 салдат і афіцэраў — карнікаў, у тым ліку больш за 300 амерыканскіх ваеннаслужачых, паведамляе агенцтва «Вызваленне». Патрыёты забілі 55 амерыканскіх самалётаў і верталётаў, знішчылі многа іншай ваеннай тэхнікі. У сучасны момант, указвае агенцтва, патрыятычныя сілы Паўднёвага В'етнама кантралююць 2/3 тэрыторыі краіны.

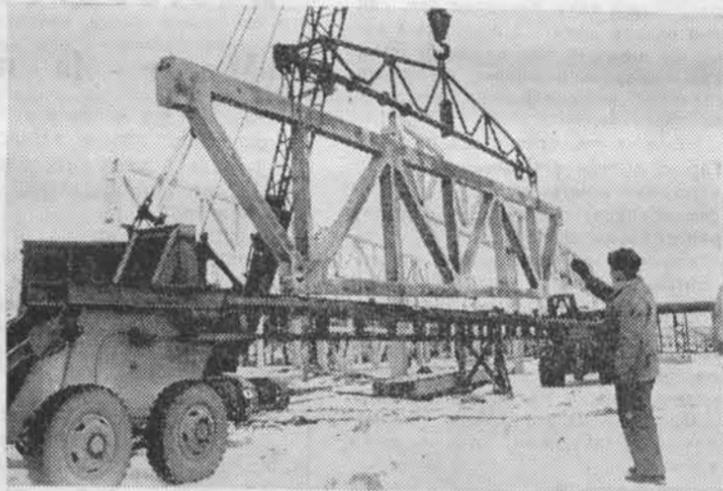
ЭКАНОМІКА

◆ У Быхаве завершана будаўніцтва заводу жалезабетонных вырабаў. Ён аснашчаецца высокапрадукцыйным абсталяваннем. Хутка пачнецца масавы выраб розных калон, бэлэк, перамычак і аконных рам.

◆ У мінулым годзе на абласным кірмашы-выстаўцы тэхнічных навін і рацыяналізатарскіх прапаноў наватары Віцебскага станкабудаўнічага заводу імя Камінтэрна заключылі з іншымі прадпрыемствамі краіны звыш двухсот дагавораў на ўкараненне ў вытворчасць розных тэхнічных навінак. Дагаворныя абавязацельствы выкананы да тэрмінова.

◆ На Ваўкавыскім заводзе ліцейнага абсталявання пачалася зборка вопытнага ўзору новай машыны для прасейвання фармовачнай зямлі. Вытворчасць аграгата — 20 кубаметраў сумесяў у гадзіну. К канцу 1965 года за кошт рэканструкцыі, якая пачалася тут, магутнасць прадпрыемства ўзрасце ў 3 разы.

◆ Пачалася падрыхтоўка да будаўніцтва новага беларускага энергагиганта. Недалёка ад возера Лукомльскае падабрана будаўнічая пляцоўка. На ёй праведзены папярэднія даследчыя работы. Лукомльская ДРЭС будзе адной з буйнейшых цепла-электрастанцый краіны.

На адной з ускраін Брэста будуюцца прадзільная фабрыка дывановага камбіната. На здымку: разгрузка жалезабетонных будаўнічых дэталей на прамысловай пляцоўцы.

СПОРТ

◆ У Алма-Аце закончыўся чэмпіянат СССР па хуткаснаму бегу на каньках сярод мужчын. Бліскачага поспеху дабіўся беларускі скараход Эдуард Матусевіч на дыстанцыі — 5 000 м. Яго вынік 7.50,5 — лепшы ў свеце ў сёлетнім сезоне і трэці за ўсю гісторыю канькабежнага спорту.

◆ Калектыў фізкультурнікаў Гомельскага дарожна-будаўнічага тэхнікума лічыцца адным з лепшых у вобласці. Звыш 600

студэнтаў займаецца ў 16-ці спартыўных секцыях. Больш як трэць спартсменаў з'яўляюцца разраднікамі, а былы выхаванец тэхнікума Л. Кірылаў і студэнт А. Гамзюк сталі майстрамі спорту. За выдатныя поспехі ў настановаўцы масавай спартыўнай і фізкультурнай работы Цэнтральны савет таварыства «Спартак» узнагародзіў фізкультурны калектыў тэхнікума вялікім залатым медалем.

Каля ста студэнтаў вучыцца ў Беларускам тэхналагічным інстытуце імя С. М. Кірава па пудзёках прадпрыемстваў. На здымку: студэнты другога курса, ударнікі камуністычнай працы (злева направа): Ю. Семанкоў — сталар Рэчыцкага фанера-мэблевага камбіната, С. Шаўчэнка — брыгадзір Чарнігаўскай музычна-мэблевай фабрыкі і Л. Максімовіч — прыціршчыца Барысаўскага фанера-запалкавага камбіната.

КУЛЬТУРА

◆ Таварыства «Італія — СССР» выпусціла тры брашуры, якія расказваюць аб жыцці ў Савецкім Саюзе: «Вышэйшая адукацыя ў СССР», «Ахова здароўя ў СССР», «СССР — ЗША: 1960—1970—1980 гады».

◆ Амерыканскі і савецкі флагаі развяваюцца ў гэтыя дні ў залах Маскоўскага політэхнічнага музея, дзе адкрылася выстаўка «Тэхнічная кніга ЗША». Па месяцы яна будзе адкрыта ў Маскве, Ленінградзе і Кіеве. У сваю чаргу, выстаўка «Савецкія тэхнічныя кнігі» таксама будзе дэманстраваць свае экспанаты ў Нью-Йорку, Чыкага, Дэтройце.

◆ Мянэцца аблічча пасёлка беларускіх шахцёраў і хімікаў Салігорска. У мінулым годзе ў эксплуатацыю здадзена 20 тысяч квадратных метраў жылля, 620 сем'яў шахцёраў і будаўнікоў справілі наваселле. У пятым годзе сямігодкі салігорцы

атрымаюць яшчэ 734 кватэры. Шмат увагі ўдзяляецца будаўніцтву культурна-бытавых і дзіцячых устаноў. У строй уступіць два дзіцячыя сады-яслі, новая школа на 960 месцаў, пральны камбінат.

◆ Савецкі касманаўт Андрый Нікалаеў, які знаходзіцца ў Інданезіі па запрашэнню прэзідэнта Сукарна, працягвае знаёмства з жыццём інданезійскага народа.

◆ Рэдакцыйны савет часопіса «Дружба народаў» кожны год прысуджае літаратурны прэмія за першыя творы, апублікаваныя ў часопісе. Трэцім прэміяй адзначаны беларускія пісьменнікі А. Клышко і Я. Сіпакоў за нарыс «Паэма дарог».

◆ Нядаўна калектыў Беларускага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету паказаў слухачам глядачу аперэту Іяна Штрауса «Лягушачы мыш». У спектаклі былі заняты вядомыя артысты оперы і балету — семдзесят выканаўцаў і музыкантаў. Случачна цёпла сустраці спектакль.

З вялікім поспехам ідзе ў Дзяржаўным рускім драматычным тэатры БССР імя М. Горкага спектакль па п'есе Г. Мдзівані «Дзень нараджэння Тэрэзы». Новы спектакль апавядае аб гераічным народзе Кубы, які мужна адстаявае заваяванні рэвалюцыі. На здымку: сцэна са спектакля.

ЯК У КОБЛЕНЦЫ ВЫГАРОДЖВАЮЦЬ ФАШЫСЦКІХ ЗАБОЙЦАЎ

У Кобленцы (ФРГ) ідзе працэс дванаццаці эсэсаўскіх галаварэзаў з Мінскага СД і гестапа.

Заканчваецца допыт сведкаў. І спробы любымі сродкамі выгарадзіць нацысцкіх злачынцаў прымаюць усё больш адкрыты характар.

У абарону падсуднага Кауля выступілі нейкі Фрыдрых Пачэке з Мюнстэра і Вільгельм Бахаус з Нейштата, якія стараюцца абгрунтаваць «невінаватасць» мацёрага забойцы тым, што ён «быў царкоўным арганістам у Рэклінгсхаўзене» і «ніколі не адмаўляўся ад сваёй хрысціянскай веры». Згодна з абвінавачаным заключэннем, Кауль асабіста ўдзельнічаў у зверскім знішчэнні больш за 900 мірных савецкіх грамадзян.

Асабліва ўплывовыя апекуны стаяць, мяркуючы па ўсяму, за спіной падсуднага фон Толя. Побач з Брыгітай Герстэнмаер, жонкай старшыні бонскага бундэсвера, «выдатныя асабістыя якасці» эсэсаўскага ката ўсхвалялі сваячэннік Гельмут Томсан, жонка былога гітлераўскага афіцэра Вільгельміна фон Бейме і нейкі Артур фон Хуніус з Фрыдрыхсфена. Фон Хуніус сцвярджаў, быццам фон Толь, які сам прызнаў свой непасрэдны ўдзел у крывавах расправах над савецкімі людзьмі, рабіў гэтыя злачынствы «толькі са страху за бяспеку сваёй сям'і».

Галоўны абвінавачваемы кобленцкага працэсу Хойзер знашоў абарону ў асобе жонкі былога гебітскамісара Мінскай акругі Каролы Кайзер. Як і можна было чакаць, апошняя выдала Хойзеру найлепшую атэстацыю, ахарактарызаваўшы яго як «карактнага і сур'ёзнага чалавека».

Імкнучыся агулам апраўдаць шматлікіх фашысцкіх злачынцаў, а заадно і самога сябе, на судзе выступілі былы пракурор нямецкага суда ў Мінску Рудольф Баадэ. Ён сцвярджаў, што яму нібы «не было нічога вядома» аб масавым знішчэнні савецкіх людзей у Беларусі. Яму ўторыць былы старшыня

фашысцкага надзвычайнага трыбунала ў Мінску Вільгельм Нетц.

Арганізатары працэсу спрабуюць стварыць уражанне, быццам гутарка ідзе аб знішчэнні ў Беларусі выключна яўрэяў. Вядома, аднак, што ахвярамі гітлераўскіх катаў былі і сотні тысяч беларусаў, рускіх і асоб іншых нацыянальнасцей.

У Кобленцы лічаць за лепшае не ўпамінаць і аб тым, што да гэтых злачынстваў мелі адносіны не толькі людзі, якія непасрэдна служылі ў СД і гестапа, але і многія афіцэры вермахта, чыноўнікі грамадзянскай нямецкай адміністрацыі на часова акупіраванай савецкай тэрыторыі, усякага роду «зондэрфюрэры» і гаспадарчыя ўпаўнаважаныя. Многія з іх займаюць цяпер адказныя пасады ў бонскім урадавым апаратае.

Нядаўна заходнегерманскае агенцтва ДПА распаўсюдзіла паведамленне, у якім падкрэслівалася, што, згодна з дзеючым у ФРГ заканадаўствам, устаноўлен 20-гадовы тэрмін, пасля якога нават самыя цяжкія злачынствы пагашаюцца «за даўнасцю».

У колах назіральнікаў на кобленцкім працэсе адзначаюць, што невялікая падтрымка ў выгараджванні нацысцкіх злачынцаў аказваецца і з-за акіяна. У сувязі з выступленнем на працэсе ў якасці «сведкі» былога супрацоўніка Мінскага СД Адольфа Рубе стала вядома, што апошні дапытваўся па гэтай справе амерыканскімі акупацыйнымі ўладамі ў Германіі яшчэ ў кастрычніку 1947 года і даў важныя паказанні, якія выкрывалі Хойзера і яго памочнікаў. Нягледзячы на гэта, амерыканскія ўлады палічылі за лепшае ўтаіць выяўленыя факты, што перашкодзіла ўзбуджэнню праследавання супраць злачынцаў з Мінскага СД ужо ў той перыяд.

А. ЛЕБЕДЗЕУ.

Восем год у нацыяналістычным балочце

3. Майстры здрадніцкіх спраў

(Пачатак у № 98 за 1962 г.)

... Ужо даволі доўгі час я сядзеў у нацыяналістычным балочце. Усё больш і больш стаў разумець, якім фальшывым флагам «абароны нацыянальных інтарэсаў» прыкрываецца гэта арганізацыя. Добра ведаў я, што яна прапагандуе, якімі метадамі і сродкамі зацямае свядомасць эміграцыі. Ведаў я і ўсіх дзеячоў гэтага зборшчыка, якія выдавалі сябе за прадстаўнікоў і абаронцаў беларускага народа.

Для некаторых з іх шлях за рубж, у «Згуртаванне», ляжаў праз труны людзей, забітых і закатаваных у гады Вялікай Айчыннай вайны. Ратуючы сваю скуру ад народнай помсты, яны ўцяклі за мяжу і, змяніўшы сваіх гаспадароў, прадоўжылі здрадніцкую дзейнасць. Да іх ліку адносіцца забойца Рагуля і да яго падобныя. Іншыя ж, як Сіповіч, Жук-Грышкевіч, Сыч, праславіліся сваёй антысавецкай нацыяналістычнай дзейнасцю яшчэ ў перыяд гаспадарання на тэрыторыі Заходняй Беларусі польскіх паноў. Трэція, як напрыклад я, былі абманым шляхам уцягнуты ў гэта здрадніцкае пекла па несвядомасці і супраць волі пайшлі на гэтую шляху. Сабраўшыся разам, ворагі беларускага народа перадалі адзін аднаму свой вопыт у вядзенні варожай народу дзейнасці і вучылі гэтаму іншых.

Я апішу гэтых «прадстаўнікоў» і «абаронцаў» беларускага народа такімі, якімі ведаў іх тады, калі прышоў у «Згуртаванне».

ЧЭСЛАУ СІПОВІЧ. Нарадзіўся ў 1914 годзе ў каталіцкай сям'і ў вёсцы Дзедзіно Міёрскага раёна. Сярэдняю адукацыю атрымаў у Друйскай каталіцкай гімназіі.

У 1938 годзе Сіповіч прыбыў у Ватыкан, дзе закончыў універсітэт св. Георгія і атрымаў ступень доктара філасофіі. Потым Ватыкан накіраваў Сіповіча ў Англію ў якасці кіраўніка каталіцкай місіі.

Так сярод эміграцыі з'явіўся беларускі каталіцкі «святатар», «наладжвальнік беларускага каталіцкага жыцця за рубяжом, які па-бацькоўску затурбаваўся доляй і нядоляй усіх беларусаў, зацікавіўся беларускімі рэлігійнымі патрэбамі». Такімі словамі разрэкламаваў яго нацыяналісты ў сваёй прэсе. «Наладжвальнік беларускага жыцця» стаў збіраць вакол сябе духоўных «дзяцей». Але, як падкрэсліваў у той час нават нацыяналістычны друк, у яго была «невялікая колькасць зарганізаваных парахвіяў». Сіповіч стаў аб'ядноўваць вакол сябе не толькі веруючых, але і ўсялякі зброд, а потым стаў прэтэндаваць на кіраўніцтва ў ЗБВБ.

З моманту выезду з Англіі Грышкевіча Сіповіч з'яўляўся галоўным арганізатарам усёй антысавецкай дзейнасці беларускіх нацыяналістаў, стаў прыбліжаным Абрамчыка. Апошні заўсёды спыняўся ў яго, калі прыязджаў з Парыжа ў Лондан.

У перыяд актыўнай вярбоўкі Рагулем і Сычом агентуры з ліку беларускіх нацыяналістаў Сіповіч аказваў ім актыўную падтрымку, прадастаўляў кватэру, арганізоўваў сустрэчы з беларусамі, вёў антысавецкую прапаганду, вербаваў у шпіёны, падкрэслівачы, што гэта з'яўляецца «беларускай справай».

У гады Вялікай Айчыннай вайны Сіповіч супрацоўнічаў з гітлераўцамі і ўсяляк дапамагаў ім. У гэты час ён не раз наездамі бываў у Вільнюсе і іншых савецкіх гарадах. Знаходзячыся на часова акупіраванай гітлераўскімі захопнікамі тэрыторыі Беларусі, Сіповіч бачыў зверст-

вы, якія тварылі фашысты на беларускай зямлі. Але толькі адзін раз ён праявіў сваё спахуванне, калі фашысты застрэлілі каталіцкага свяшчэнніка. Бачачы ж сотні забітых і закатаваных фашыстамі жанчын, дзяцей і старых, гэты «святый» айцец праходзіў міма зусім раўнадушна.

Пасля сканчэння вайны Сіповіч не раз з жалем гаварыў:

— Калі б немцы выйгралі вайну, Беларусь з'явілася б на карце, як незалежная краіна...

Так, гэтаму «вызваленцу» хацелася бачыць Бацькаўшчыну ў ярме гітлераўскіх крыжаносцаў.

ВІКЕНЦІ ЖУК-ГРЫШКЕВІЧ. Нарадзіўся на Віленшчыне ў вёсцы Вудлаў. Пасля далучэння Заходняй Беларусі да Савецкага Саюза Жук-Грышкевіч за злачынную дзейнасць быў высланы ў Караганду. Там ён пазнаёміўся з П. Сычом. Разам з ім выехаў за мяжу. Ужо ў Італіі, знаходзячыся ў арміі Андэрсана, ён пачынае дагаворвацца з беларускімі нацыяналістамі аб тым, як лепш забяспечыць сабе цёплае месца пасля вайны. У складзе гэтай арміі прыбыў у Англію разам з групай беларускіх нацыяналістаў, касцяком будучага ЗБВБ. З 1946 года пачынае актыўна ўцягваць іншых беларусаў у гэту арганізацыю, а з пачаткам паступлення ў Англію перамяшчаных асоб у 1947 годзе, склікае першы з'езд «Згуртавання».

Пасля ўстанаўлення амерыканскай разведкай сувязі з беларускімі нацыяналістамі і стварэння амерыканскага камітэта «Вызваленне народаў Расіі» Грышкевічу прапанавалі пераехаць у Мюнхен для арганізацыі беларускай рэдакцыі радыё «Вызваленне», што ён і зрабіў. Там Жук-Грышкевіч прабыў каля трох год. За гэты час ён усім надакучыў і вымушаны быў пакінуць Мюнхен.

У 1956 годзе, вяртаючыся з Мюнхена ў Лондан, Грышкевіч выступіў на сходзе «згуртаванняў» з дакладам аб поспехах беларускай рэдакцыі радыё «Вызваленне». З гэтага дакладу можна было зразумець, што лідэры нацыяналістаў перш за ўсё клопацца аб тым, каб хто з іх не аказаўся ў лепшых умовах. Яны грызліся паміж сабой за лепшую пашану ў хлебадаўцаў.

Жук-Грышкевіч — заўзятый вораг Савецкай улады, нацыяналіст-фанатык. Калі я пазнаёміўся з Грышкевічам, яму было гадоў сорок пяць, але быў зусім сівым і выглядаў старэй сваіх год. Займаў ён тады пасаду старшыні «Згуртавання», называў сябе «прафесарам». На старшынскае месца імкнуўся нікога не дапусціць, вельмі любіў, каб у галоўную ўправу выбіраліся людзі, якія слепа падначальваліся яму.

Жук-Грышкевіч — агідны істэрый. Аднойчы, калі ў нас праходзіў чарговы сход, ён уступіў у спрэчку з Лашуком. Справа скончылася тым, што «прафесар» запустіў чарнільніцай Лашуку ў лоб. Зняважаны Лашук, абліты чарніламі, стукнуў дзвярамі і пайшоў. Некалыкі чарговыя сходаў «Згуртавання» прысвячаліся прымірэнню Жук-Грышкевіча і Лашука.

Жук-Грышкевіч — на рэдкасць няжыўчывы чалавек. Са «згуртаваннямі» заўсёды спрачаўся, усіх зневажаў. «Прафесар» хацеў іграць першую скрипку, але не заўсёды гэта яму ўдавалася. Калі хто-небудзь асмельваўся крытыкаваць Грышкевіча, ён лаяў гэтага чалавека апошнімі словамі.

Цяпер Жук-Грышкевіч жыве ў канадскім горадзе Манрэалі.

АРКАДЗІЙ ВАРАВА. Гэта грубы, фізічна дужы чалавек. Ведаю, што Варава ў гады Вялікай Айчыннай вайны вучыўся ў мінскай афіцэрскай школе, створанай гітлераўцамі, потым арудаваў у Стаўбцоўскім раёне. (Дарэчы, Стаўбцоўшчына — радзіма Варава). У канцы вайны, калі Варава збег з Беларусі за граніцу, ён прывёз з сабой многа нарабаванага золата, купіў потым у Лондане дом і шмат каштоўных рэчаў.

Варава быў вялікім сябрам і памочнікам Р. Астроўскага. Калі «прэзідэнт» прыязджаў у Лондан са Злучаных Штатаў Амерыкі або з Германіі, ён спыняўся ў Варава. Апошні даваў яму падрабязную інфармацыю аб стане ўсіх спраў.

Варава быў звязаны з англійскай разведкай, паведамляў, хто на што здольны і дзе можа спатрэбіцца. Ён нікуды не выязджаў з Лондана ў адрозненне ад іншых «згуртаванняў», таму што ў любы час мог спатрэбіцца сваім шэфам.

Некаторы час Варава быў старшынёй аддзела Беларускай цэнтральнай рады, а таксама актыўным членам ХАВРА. У 1950 годзе яго прызначылі старшынёй ХАВРА, і, памятаю, у той час ён вёў са мной перагаворы аб цесным супрацоўніцтве ХАВРА і ЗБВБ.

ПАВЕЛ НАВАРА. Хітры шулер. Вельмі любіў азартныя гульні ў карты. Мог ашукаць кожнага.

У гады акупацыі Беларусі Навара вучыўся ў мінскай афіцэрскай школе. Старанна вывучаў там нямецкі статут. З набліжэннем Савецкай Арміі ўцёк за мяжу, пасяліўся ў Лондан, дзе цесна звязваўся з англійскай разведкай. Рэгулярна паведамляў разведцы, як паводзіць сябе яго «браты-суродзічы» са «Згуртавання».

Калі Навара скончыў лонданскі ўніверсітэт, на работу не пайшоў: хапала грошай, якія атрымліваў за даносы. Быў заўсёды актыўным дзеячом «Згуртавання». Некаторы час ўзначальваў яго лонданскі аддзел. Часта пісаў артыкулы ў «Бацькаўшчыну», выступаў на сходках. Вось такім я запаміну гэтага «беларуса» з Навагрудчыны.

АЛЕКСАНДР НАДСОН — сын польскага настаўніка з Гарадзеі. Нарадзіўся на Нясвіжчыне. У Нясвіжы атрымаў пачатковую адукацыю. Сапраўднае яго прозвішча **БУЧКО**.

Добра памятаю гэтага высокага маладога, заўсёды нехайна апранутага мужчыну ў акульра, з мядзведжай паходкай. Ён быў нядрэнным прамоўцам і журналістам. Заўсёды рабіў так, як яму загадалі, бо сваіх цвёрдых пераконанняў у яго ніколі не было. Прытасаванец. Надсон сам гаварыў, што да вайны быў актыўным камсамольцам, а ў гады акупацыі Беларусі стаў выдатным гітлераўцам.

Калі тэрыторыю Беларусі часова акупіравалі фашысты, Надсон пайшоў да іх на службу, скончыў мінскую гітлераўскую афіцэрскую школу і адправіўся на «подзвігі» супраць беларускага народа. У канцы вайны разам з фашыстамі ўцёк у Германію. Быў на заходнім фронце. Крыху пазней, пад прозвішчам Надсон, служыў у арміі Андэрсана.

Да беларускіх нацыяналістаў Надсон прымкнуў яшчэ ў Італіі, пасля таго як пазнаёміўся з Грышкевічам, Сіповічам і іншымі. З прыездам у Англію стаў актыўным членам «Згуртавання» (Працяг на 4-й стар.)

«МЫ ЯМУ ПАЗАЙЗДРОСЦІЛІ»

Пішчыц
ЗЕМЛЯКІ...

Паважаная рэдакцыя «Голасу Радзімы»! Вялікае вам дзякуй за ўвагу да нас. Атрымалі вашы пісьмы, а таксама пасылачку з кнігамі. Гэта вялікая падтрымка, калі жывеш далёка ад Радзімы. Жыць на чужыне нялёгка. Вельмі, вельмі ўсім вам удзячны.

Вам я раней не магла напісаць, таму што была нездарова.

У пачатку снежня праводзілі аднаго знаёмага, які паехаў на Радзіму, пажадалі яму ўсяго добрага, прасілі нізка пакланіцца нашай роднай старонцы. Было на душы і цяжка, і ў той жа час радасна за добрага знаёмага, што, нарэшце, ён ажыве сапраўдным жыццём, не будзе адзінокай, а ўвойдзе ў вялікую сям'ю народаў нашай Радзімы. Мы яму пазаздросцілі.

Жыццё наша праходзіць сумна, жывём пісьмамі з дому. Сваёй і кожным пісьме ўпамінаюць аб нашым прыездзе. Мне, як маці, вельмі шкада сына, бо і яго жыццё праходзіць таксама сумна. Хоць ён быў малалетнім, калі на волі лёсу мы апынуліся за межамі Радзімы, ён добра памятае яе, свой ціхі Днепр, у якім лавіў вудачкай рыбу.

Я нідзе не працую, таму што нават у сорок год і то цяжка знайсці работу, але я гляджу аднаго хлопчыка. Бацька яго памёр, а маці, ужо таксама пажылая жанчына, працуе, ледзь уладкавалася на работу. Прозвішча хлопчыка Паповіч, бацька яго быў з Украіны. Калі я паказала яму фотаздымкі каманайта Паповіча, Міша (так завуць гэтага хлопчыка) доўга глядзеў, а потым і кажа: «А можа гэта і мой сваяк». Я яму сказала: «Вось вырасцець вялікі і паедзеш паглядзець бацькаву Радзіму».

Міша не дрэнны хлопчык, здольны, яму восьмы год, а ён ужо ў другім класе, але мне вельмі шкада, што ён стаў забываць родную мову. Маці яго зусім не цікавіцца, як ён гаворыць, а многае ж залежыць ад бацькоў. Мой сын добра чытае і гаворыць па-руску.

Яшчэ раз вялікае дзякуй. Жадаю ўсім вам добрага здароўя і поспехаў у рабоце.

Паважаная вас усіх.
А. БАГАНСКАЯ.
Канада.

Адказваем на пытанні САВЕЦКІ ЗАСЯДАЦЕЛЬ У СУДЗЕ

Удзел народа ў ажыццяўленні правасуддзя — адна з важных завяў Кастрычніцкай рэвалюцыі. Ужо 24 лістапада 1917 года Ул. І. Ленін падпісаў дэкрэт аб савецкім судзе, прасякнуты ідэяй удзелу народа ў яго рабоце. Дэкрэтам устанаўлівалася, што ў народных судах справы вырашаюцца ў складзе пастаяннага суддзі і двух народных засядацеляў.

Па меры развіцця нашай дзяржавы пашыраўся і ўдзел народа ў ажыццяўленні правасуддзя, павысілася роля народных засядацеляў. Згодна з артыкулам 29 Асноў заканадаўства аб судовым ладзе СССР, саюзных і аўтаномных рэспублік, 1 і 2 артыкуламі Палажэння аб выбарах народных судоў БССР, народным засядацелем можа быць выбраны кожны грамадзянін СССР, які мае выбарчае права і дасягнуў да дня выбараў 25 год. Гэта палажэнне і вызначае іх склад. У сучасны момант у ліку народных засядацеляў у нашых судах звыш палавіны — рабочыя і калгаснікі, а астатнія — служачыя, ваеннаслужачыя, пенсіянеры, хатнія гаспадыні. Сярод народных засядацеляў у БССР жанчыны складаюць каля 40 працэнтаў. Членаў жа і кандыдатаў КПСС не больш 45 працэнтаў. Значыць, недарэчным вымысла асобных непрацяцеляў за рубяжом, што суд у СССР ажыццяўляюць нібы адны камуністы, не мае пад сабой падставы.

Народныя засядацелі народных судоў, г. зн. судоў, якія складаюць асноўнае звяно ў нашай судовай сістэме, разглядаюць большасць крымінальных і грамадзянскіх спраў, выбіраюцца дэмакратычным шляхам пры актыўным удзеле грамадскіх арганізацый і сельсінцтва.

Кожны, хто прысутнічае на агульным сходзе па выбарах народных засядацеляў, мае права вылучаць і адводзіць любога з кандыдатаў у народныя засядацелі. Пасля абмеркавання кандыдатур прыводзіцца галасаванне, у якім прымаюць удзел асобы, якія дасягнулі да дня выбараў 18 год. Выбранымі лічацца кандыдаты, якія атрымалі найбольшую колькасць галасоў, але не менш палавіны галасоў выбаршчыкаў.

Выбіраюцца народныя засядацелі тэрмінам на два гады. Народныя засядацелі абласных і краевых судоў выбіраюцца адкрытым галасаваннем тэрмінам на пяць год. Народныя засядацелі Вярхоўных Судоў аўтаномных, саюзных рэспублік і Вярхоўнага Суда СССР выбіраюцца аналагічным парадкам адпаведна Вярхоўнымі Саветамі рэспублік і СССР.

Важнейшым правам і асноўным абавязкам народных засядацеляў у савецкіх судах з'яўляецца ажыццяўленне справядлівага суда, заснаванага на захаванні сацыялістычнай законнасці. Яны карыстаюцца роўнымі правамі са старшынствуючым пры разглядзе справы і вынясенні прыговору або рашэнні, што сведчыць аб дэмакратычнасці суда.

Выконваючы свае абавязкі, народны засядацель сумесна з пастаянным суддзёй абавязаны выяўляць умовы, якія садзейнічаюць здзяйсненню злачынення і парушэнню закона, прымае меры да іх ліквідацыі і стварэння абставін, якія не прыводзілі б да іх паўтарэння. Галоўнае — прафілактыка, папярэджанне парушэнняў.

Народныя засядацелі прымаюць удзел у разглядзе ўсіх судовых спраў ва ўсіх судах СССР, калі яны дзейнічаюць у якасці суда першай інстанцыі. Апрача гэтага, з удзелам народных засядацеляў разглядаюцца і іншыя пытанні, напрыклад, хатаініцтва аб умоўна-датэрміновым вызваленні зняволеных, аб датэрміновым зняцці судзімасці з асоб, якія адбылі пакаранне, матэрыял аб адтэрміноўцы выканання прыговору.

Прыговор або рашэнне суддзі выносіцца ў дарадным пакоі. Як і суддзя, народны засядацель, які застаўся пры вынясенні прыговору ў меншынстве, абавязаны падпісаць яго, але мае права выласці сваю асобную думку. Суддзі ж падначальваюцца толькі закону. І ў той жа час і народныя суддзі, і засядацелі сістэматычна абавязаны даваць справаздачу перад выбаршчыкамі.

На час занятасці ў судзе народны засядацель вызваляецца ад работы з захаваннем заробатнай платы і пакрыццём выдаткаў, звязаных з раз'ездамі па справе.

В. ГУСАКОВ.

Восем год у нацыяналістычным балаче

(Пачатак на 3-й стар.)

тавання» і першым намеснікам старшыні галоўнай управы. Жыў у Беларускай доме ў Брэтфордзе, лаводзіў сябе, як хуліган і бадзяга. Стыпендыю, якую атрымліваў у Лонданскім універсітэце, траціў на працягу тэдня, астатні час галадаў і жыў за кошт сяброў.

Пасля ўходу Бартуля з пасады старшыні ЗБВБ на яго месца ў разгары спрэчак на з'ездзе была ў ліку іншых высуната і кандыдатура Надсона. І хоць Сіповіч назваў яго тады забудлым і п'яніцам, старшыней быў абраны ён, Надсон. Стаўшы «кіраўніком», ён перайшоў жыць да Сіповіча, прыняў каталіцкую веру і пачаў выступаць з заклікамі аб пераходзе беларусаў з праваслаўнай веры ў каталіцкую. У 1952 годзе Надсон па рэкамендацыі Сіповіча паступіў вучыцца ў Ватыканскі каталіцкі ўніверсітэт, скончыў яго і стаў свяшчэннікам.

Памятаю Надсона як вялікага двудушніка і ашуканца. Для дасягнення сваіх мэт гэты святоша, хаваючы за акулярамі і лжывыя вочы, прыбываў да любых метадаў. Пра Надсона можна сказаць: чалавек, здольны на любую падласць.

АЛЯКСАНДР ЛАШУК. Высокі brunet, прыкладна 35 год. Урадженец мястэчка Ілья, што пад Вілейкай. Былы дробны чыноўнік польскага валаснога ўпраўлення. Некаторы час працаваў у невялікай польскай друкарні наборшчыкам. У гады Айчынай вайны быў пісарам валасной управы мястэчка Ілья. Апынуўшыся за рубяжом, Лашук стаў прымаць дзейны ўдзел у нацыяналістычных арганізацыях. Неаднаразова выбіраўся ў члены галоўнай управы ЗБВБ, а таксама «Групы камбатантаў».

Гэта выключна ўпарты і запам'яты чалавек. Ніколі нікому не даваў. Вельмі скупы, запасіў грошы.

Лашук з'яўляўся прадстаўніком БНР (радным), вельмі ганарыўся сваёй блізкасцю да «прэзідэнта» Абрамчыка.

Што ж уваходзіла ў яго абавязкі? Распаўсюджваў нацыяналістычную прэсу, літаратуру. У 1949—53 гг. Лашук выконваў даручэнні Рагулі і Сыча па вярбоўцы агентуры для амерыканскай разведкі. У прыватнасці, ён ездзіў па гарадах Англіі, збіраў анкетны на беларусаў, якія падыходзілі для гэтай мэты. Трэба сказаць, што ўсе даручэнні Лашук выконваў вельмі старанна. Заўзяты нацыяналіст, Лашук заўсёды выключна варожа ставіўся да Савецкага Саюза. Нярэдка яго можна было сустрэць на праглядках савецкіх кінафільмаў, за кнігай рускіх пісьменнікаў. Але як потым чарніў ён усё гэта — цяжка перадаць!

КАСТУСЬ АМОР. Урадженец Дэвінскага раёна. Сапраўднае яго прозвішча **КАДУШКА**. У гады гітлераўскай акупацыі служыў у фашыстаў. Немцы аказвалі Амору вялікае давер'е.

У Лондане Амор не меў пастаяннай работы ды і не любіў працаваць, затое умеў добра

выступаць, актыўна супрацоўнічаў у нацыяналістычным друку, тым і карміўся. Любіў нажывацца за чужы кошт.

Памятаю такі выпадак. Пасля смерці аднаго рабочага беларуса Амору перадалі ўсе зберажэнні і некаторыя рэчы памёршага з просьбай пераслаць іх у Беларусь яго жонцы. Амор усё гэта прысвоіў. На адным з пасяджэнняў «згуртаванцы» вымушаны былі абмеркаваць гэты ўчынак Амора, але ўрэшце дараваў, як дараваў многія іншыя нячыстыя справы.

П'яніцу і карцёжніка Амора завербавалі ў дыверсійную разведвальную школу. З таго часу ён знік бяследна. Ніхто з нас пра яго нічога не чуў. Мне ён абяцаў пісаць, але я ніякіх вестак ад яго не атрымліваў. Калі я пытаўся ў Сіповіча або Сыча, дзе знаходзіцца і як жыве мой карцёжны сябар, ад мяне патрабавалі, каб гэтага пытання я больш ніколі не ўзнімаў.

ПЕТР СЫЧ. Урадженец Вілейшчыны. Скончыў гімназію ў Заходняй Беларусі. Да 1939 года супрацоўнічаў у польскіх газетах, служыў малодшым афіцэрам у польскіх войсках. Пасля вызвалення Заходняй Беларусі быў высланы ў Караганду за антынародную дзейнасць. Там сустрэўся з Вікенціем Жуком-Грышкевічам, Дружба з ім аказала на Сыча свой уплыў. Разам з Грышкевічам Сыч быў у арміі Андэрса, разам з ім трапіў у Англію. І там іх дзейнасць таксама пайшла ў адным кірунку — у «Згуртаванні».

У Лондане Сыч працаваў мастаком па расфарбоўцы тканін. Нядрэнна зарабляў, але ўсе грошы праіваў. Гэта заўзяты п'яніца і меланхолік. Двойчы хацеў пакончыць жыццё самагубствам, але яго выратоваў.

У нацыяналістычнай дзейнасці спачатку актыўнага ўдзелу не прымаў, адмаўляўся ад удзелу ў з'ездах, пасяджэннях, займаўся ў асноўным журналістыкай. У 1950 годзе па пратэцыі «Федэрацыі журналістаў» і Сіповіча быў прыняты на службу ў амерыканскія разведвальныя органы, па заданню якіх праводзіў вярбовачную работу ў Заходняй Германіі і Англіі. Гэта ён у ліку іншых завербаваў Кастуся Амора. У той час Сыч хваліўся, што зарабляе многа грошай, і жыў на шырокую нагу.

Працуючы ў разведцы, Сыч часта лятаў самалётам у Мюнхен. Ён быў галоўным сувязным паміж Мюнхенам і Сіповічам, якому перадаваў «кіруючыя» ўказанні. Ведаю, што пазней Сыча з разведкі выкінулі, пасля чаго ён пачаў скардзіцца на цяжкае жыццё. Праз некаторы час, прыкладна ў 1954 годзе, пайшоў працаваць у беларускі аддзел радыё «Вызваленне». Гэта ён склаў антысавецкія праграмы на беларускай мове.

Устойлівых палітычных поглядаў Сыч ніколі не меў. Пісаў антысавецкія артыкулы ў нацыяналістычным друку (яны падпісваліся ініцыяламі «П. С.»). Адначасова адмоўна адчуваўся аб амерыканцах, лаяў іх і заяўляў, што яны мала цікавяцца «беларускім пытаннем».

ФРАНЦ БАРТУЛЬ. За мяжу ён трапіў з арміі Андэрса. Па спецыяльнасці — зубны тэхнік. Некаторы перыяд Бартуль быў старшыней лонданскага аддзялення «Згуртавання». Вельмі скупы і ашчадны, заўсёды піў за чужы кошт, курыў толькі чужыя цыгарэты.

Выдатны дзялок. У Лондане купіў сабе вількі дом, потым прадаў яго. Выхаў з сям'ёй у Злучаныя Штаты Амерыкі. Лічыў, што там большыя магчымасці для заробку. Бартуль заўсёды быў лютым ворагам савецкага народа.

БАРЫС РАГУЛЯ. Пляменнік былога дэпутата польскага сейма, заўзятая нацыяналіста Васіля Рагулі. Нарадзіўся ў вёсцы Ачукевічы на Навагрудчыне. У час нападу фашысцкай Германіі на Польшчу Рагуля служыў у польскай арміі. Трапіў да немцаў у палон. Тады і завербавалі яго гітлераўцы. Нейкім чынам Рагуля вярнуўся ў сваю вёску, дзе адразу ж разгарнуў здрадніцкую дзейнасць супраць беларускага народа.

Калі гітлераўскія войскі ў 1941 годзе акупіравалі Беларусь, Рагуля прапанаваў ім свае паслугі — стаў нямецкім перакладчыкам. У 1944 годзе, калі гітлераўцы сталі адступаць, яны вырашылі стварыць з нацыяналістаў «батальёны краёвай абароны». Барыс Рагуля, імкнуўся як мага лепш дагэціць фашыстам, быў адным з актыўных стваральнікаў БКА. Яго намаганні не засталіся незаўважанымі: фашысцкага прыхвасня прызначылі камандзірам батальёна БКА ў Навагрудку. У чэрвені 1944 года Рагуля ўцёк на Запад. Спачатку жыў у Заходняй Германіі.

У Англіі яго хутка падабралі ворагі савецкага народа. Рагуля стаў членам «Згуртавання». Потым яму даручылі, як і раней, вербаваць беларускую моладзь, але на гэты раз не ў СБМ, а ў дыверсійна-разведвальную школу.

У ліпені 1951 года Рагуля закончыў Любэнскі каталіцкі ўніверсітэт і атрымаў званне доктара медыцыны. Бадай, актыўней за іншых Рагуля выступаў на старонках «Бацькаўшчыны» з артыкуламі, сэнс якіх зводзіўся да аднаго: ён заклікаў беларускую эміграцыю згуртавацца вакол БНР і яе «прэзідэнта» Міколы Абрамчыка (быў час, калі Рагуля, будучы намеснікам «прэзідэнта» Астроўскага, заклікаў групавацца вакол БЦР), стварыць антыбальшавіцкі фронт і аб'яднаць сіламі вецці барацьбу за «вызваленне» беларускага народа ад бальшавізму.

Ведаю я і іншых актывістаў гэтага зборшча, але не лічу патрэбным гаварыць аб іх, таму што ўсе яны падобны адзін на аднаго. Розніца паміж імі толькі ў тым, што аднаго больш зацягнула нацыяналістычнае балота, другога менш. Усе яны людзі рознага ўзросту, розных прафесій, але з аднолькавымі схільнасцямі, з аднолькавым чорным нутром.

(Працяг будзе).

Беларуская зіма.

ГАВОРАЦЬ ДЗЕЦІ

З КНІГІ К. ЧУКОЎСКАГА
«АД ДВУХ ДА ПЯЦІ»

Бабуля расказала чатырохгадоваму ўнуку аб пакутах Ісуса Хрыста: прыбілі божаньку цвікамі да крыжа, а божанька, нягледзячы на цвікі, уваскрэс і ўзнісся.

— Трэба было шрубкамі! — паспачуваў унук.

— Тата, а калі ты быў маленькі, ты быў хлопчык ці дзельчынка?

— Мама, крапіва кусаецца?
— Так.
— А як яна брэша?

Бабуля выняла штучныя зубы. Юра зарагатаў:
— А цяпер вочкі выньмі!

— Слухай, мама: калі я нарадзіўся, адкуль ты даведалася, што я — Юрачка?

Побач, у суседнім двары, памерла старая. Наперадзе нясуць труну, а старога вядуць пад рукі, а ён плача, не хоча, каб яго хавалі.

— Я спала, а баба пайшла, а тут такі крык стаяў...
— Хто ж крычаў?
— Ды я!

Л. ШПАКОЎСКИ

ЗЯМЛІ БЕЛАРУСКАЙ

Шмат прыгожых мясцін на зямлі беларускай. Яны сэрца маё пакарылі навек. Быў пад Гомелем я, Жыў пад Полацкам, Глускам, а душа мая ў Слуцку заўсёды жыве.

Я хадзіў берагамі і Слуцы, і Шчыры; я купаўся ў Сожы, ныраў у Дняпры; я аблазіў Арэсы і Піцны гушчары; я глядзеў у Нёман да самай зары.

Мяне шчыра ласкалі і сонца, і зоры і прасілі да іх маю песню узняць. Мяне духам паданняў спаткалі азёры: і Дрысвяты, і Нарач, і возера Князь.

Я пад Гродна хадзіў любавачца барамі. І здавалася мне, што ты ў казцы жывеш. Я знаёмы з табой і з тваімі зубрамі, дарагая мая Белавеж.

Дзе я толькі не быў, што я толькі не бачыў, галаву ад пашаны схіляючы ніц; дзе я толькі не піў летнім поўднем гарачым берасцяным карцом з беларускіх крывіц.

Ты заўсёды мяне сустракала як маці: ці вяртаўся з вяселля, ці з горкай бяды... Я з касою хадзіў па тваёй сенажаці, сабіраючы з кветак духмяных мяды.

Ты гадуеш людзей працавітых і шчырых, простых з мовы, вялікіх з душы. На прасторах тваіх люд нязможаны вырас, што сябе не забыў у палескай глушы.

У народзе тваім сілы — край непачаты; у стараных мужчын, у прыгожых жанок. А якія цябе аздабляюць дзяўчаты: што, як глянеш на іх, дух займае ажно!

Я люблю твае мірныя далі-палеткі, тваіх думак над лесам святую смугу, тваё сіняе неба, пяшчотныя кветкі. Я люблю цябе так, што забыць не магу.

Не магу без цябе, дарагая, далёка ні пазбыцца нуды, ні пазбыцца тугі. Мяне цягне дадому буслоў тваіх клёкат, што вясно і летам вартуюць лугі.

Мяне цягнуць машыны працавітых матары і заводы тваіх маладых гудкі. Мяне цягнуць твае баравыя прасторы, непачатых пазм залатыя радкі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77. Дом друку. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

ПАРАДЫ ПАЧЫНАЮЧЫМ...

